

Stockholm den 28 maj 2021

R-2021/0177

Till Socialdepartementet

S2021/00850

Sveriges advokatsamfund har genom remiss den 29 januari 2021 beretts tillfälle att avge yttrande avseende delbetänkandet Informationsöverföring inom vård och omsorg (SOU 2021:4).

Sammanfattning

Advokatsamfundet har i huvudsak ingen erinran mot de förslag och bedömningar som görs i betänkandet. Tvärtom borde det föreslagna regelverket, om än komplext, rätt implementerat, ge positiva effekter på såväl den faktiska vården och omsorgen, som den kvalitetsuppföljning som stipuleras.

Advokatsamfundets synpunkter tar främst sikte på några praktiska följder och problem som den föreslagna lagregleringen skulle kunna leda till i implementerings- och tillämpningsfasen. Synpunkterna är främst baserade på praktiska erfarenheter från hantering och upphandling av elektroniska system inom vård och omsorg, som är viktiga i sammanhanget för att lagregleringen ska kunna utnyttjas fullt ut hos såväl vård- och omsorgstagare som vårdtagare.

Synpunkter

Advokatsamfundet är generellt sett av uppfattningen att den föreslagna lagregleringen har förutsättningar att underlätta informationsutbytet inom hälso- och sjukvården och verksamheter inom socialtjänsten samt generera en effektivare och mer ändamålsenlig

informationshantering. Advokatsamfundet konstaterar att en förutsättning för att någon inom vård eller omsorg ska få ta del av dokumentation hos någon annan vård- eller omsorgsgivare enligt huvudregeln är att patienten eller omsorgsmottagaren samtycker till det. De därtill föreslagna integritetsskyddsbestämmelserna innefattar ett bra skydd, men är omfattande och befaras därför komma att bli svårhanterade i praktiken. Mot denna bakgrund måste ett stort förberedande arbete göras framförallt på region- och kommunnivå eftersom regelverket, såväl lagtekniskt som materiellt, är komplext och det är inte säkert att de digitala plattformar som förmodas kommer behövas för genomförande kan vara på plats i tid, inom lagda budgetar och fungerande. Frivilligheten i det föreslagna systemet kan därför komma att bli ett hinder/möjlighet för vård- och omsorgstagare att vilja ta systemet i bruk.

När det gäller kvalitetsuppföljning är Advokatsamfundet positivt inställt till förslaget, eftersom sådan uppföljning är grunden till patientsäkerhet, kvalitetsförbättringar och kostnadsuppföljning.

Privata vård- och omsorgsgivare har under längre tid funnits som viktiga aktörer inom det aktuella området. Dessa kommer med stor sannolikhet att bli fler och allt viktigare för en fungerande sjuk- och hälsovård. För att lagregleringen ska få ett stort genomslag kan därför behöva övervägas om alla de aspekter som privata aktörer på området medför är tillvaratagna i lagregleringen.

Konsekvenser och jämlik vård

För att sjukvård och omsorg ska kunna vara jämställd är det, som framhålls i delbetänkandet, viktigt med ett rättssäkert och väl fungerande informationsutbyte mellan vård- och omsorgsgivare. Den föreslagna lagregleringen är ett steg i rätt riktning. Även om det finns en del risker för att patienternas personliga integritet äventyras, förefaller förslaget vara välbalanserat på ett sådant sätt att fördelarna överväger nackdelarna. Mot den bakgrunden är det av vikt att lagregleringen lätt kan omsättas i praktiken, vilket kräver ett stort förberedelsearbete på regions- och kommunnivå. Advokatsamfundet gör bedömningen att en stor del av de vård- och omsorgsgivare som kommer att hantera den aktuella lagregleringen kommer att vara av uppfattningen att komplexiteten i det föreslagna regelverket närmast är överväldigande. Detta riskerar att ha negativ inverkan på implementeringen av systemet. Det kommer därtill sannolikt att behöva göras investeringar i elektroniska

system och digitala plattformar samt i informationskampanjer till främst den äldre delen av befolkningen som kan ha svårigheter att hantera den snabba digitala utvecklingen, vilket också riskerar att leda till lägre implementeringsgrad. Dessa praktiska utmaningar riskerar att minska lagregleringens räckvidd. Frågan är vilka effekter lagen kan få om ingen nyttjar det frivilliga systemet?

När det gäller investeringar i elektroniska system lämnar Advokatsamfundet följande synpunkter. Vid en genomgång av några av de största upphandlingarna av digitala system som gjorts under de senaste åren inom främst hälso- och sjukvårdssektorn kan konstateras att man i dessa projekt har stött på en mängd problem av olika karaktär. Det har för det första rört sig om problem när det kommer till att skydda patienters integritet och säkerhet. När det gäller själva de upphandlande systemen har det förekommit leverantörer som inte har kunnat leverera det som har upphandlats samt system som, inte sällan, har varit behäftade med bristande funktionalitet. Slutligen bör det också noteras att det, särskilt på detta område, föreligger betydande svårigheter med att formulera upphandlingarna på ett sådant sätt att det som upphandlas är vad som faktiskt efterfrågas och önskas av den upphandlande myndigheten. Det krävs helt enkelt en avsevärd kompetens- och processapparat för att få ett nytt elektroniskt system med adekvat funktionalitet och acceptabel säkerhetsnivå på plats. Därtill kommer det förhållandet att nya system måste kunna kommunicera med redan befintliga system, vilket inte är helt enkelt att åstadkomma. Av betänkandet framgår inte om det finns tekniska förutsättningar att hantera den nya lagregleringen ute i landet och de remissinstanser som ska lämna remissvar verkar inte vara sådana som kan uttala sig i den tekniska frågan.

I detta sammanhang aktualiseras även frågan om jämlik vård. Om den kommun, eller region, som avser att implementera den nya lagregleringen gör bedömningen att det krävs investeringar i nya tekniska system, uppstår nämligen valmöjligheten att undvika en utgift avseende inköp av nya tekniska system genom att inte nyttja den nya lagregleringen. I de fall kommunen, eller regionen, väljer att avstå från investeringen, alternativt inte har de ekonomiska förutsättningarna för att en sådan kostnad, kommer inte heller fördelarna med den nya lagregleringen att komma vårdtagaren i den regionen till godo. Skulle regionen i stället välja att starta en upphandling av ett nytt tekniskt system uppstår frågor om förutsättningarna och förmåga att genomföra en komplex upphandling. Så som nämnts ställer en upphandling av tekniska system, med

en kravställning som utgår från den föreslagna lagregleringen, mycket höga krav på den upphandlande myndigheten. Redan här finns det risk att det uppkommer stora skillnader mellan olika delar av landet. De regioner som har goda ekonomiska förutsättningar och kunnig personal kommer att ha större möjligheter att upphandla bra och välfungerande system från leverantörer med stor kapacitet, medan andra regioner riskerar få mindre väl fungerande system, eller kommer att avstå helt. Det föreligger därmed inte en oansenlig risk för ojämlig vård beroende på var i landet patienten eller vårdtagaren bor.

Kvalitetsuppföljning

Advokatsamfundet har i stort ingen erinran mot de föreslagna förutsättningarna för kvalitetsuppföljning, men vill särskilt framhålla följande. I lagregleringen föreslås att det krävs ett beslut i fullmäktige för att kunna genomföra kvalitetsuppföljning. Denna beslutsmekanism försvårar tillämpningen av lagen och torde skapa en administrativ börda på regionen. Utformningen av beslutsmekanismen riskerar att resultera i ojämlig vård, eftersom olika typer av kvalitetsuppföljningar kan komma att genomföras i olika delar av landet.

SVERIGES ADVOKATSAMFUND

Mia Edwall Insulander